

**Stockholmarnas
och
Västeråsarnas**

utnyttjande av

ÖPPEN VERKSAMHET

- EN STUDIE AV DEN VUXNA BEFOLKNINGEN -

av **ULF BLONDAHL**
i samråd med Stig Elofsson

Sociologiska Institutionen - Stockholms Universitet

**Fritid
Stockholm**
Verksamhetsavdelningen

FÖRORD

Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Fritid Stockholm driver gemensamt under perioden 1984-1987 ett forskningsprojekt omkring "Resursutnyttjande och effekter av offentligt bedriven fritidsverksamhet". Fritidsnämnden i Stockholm har också beslutat - genom att inrätta en forskningsledartjänst - att det även efter projektets slut ska bedrivas forskning omkring stockholmarnas fritids- och kulturvanor.

Resultaten av forskningsprojektet har hittills redovisats i forskningsrapporter, forskningsredovisningar, studentuppsatser och förvaltningsrapporter. Vi startar nu en femte form av redovisning av forskningsresultaten. Denna form benämns småskriftsserien. Inom ramen för denna skriftserie kommer t ex sammanfattningar av forskningsrapporterna att göras. Dessutom redovisar vi där kortare forskningsartiklar.

För innehållet i rapporterna svarar författarna själva.

Stockholm den 15 april 1987

Thore Hallbäck
Förvaltningschef
FRITID STOCKHOLM

© författarna

ISBN 91 - 86768 - 07 - 7

Redaktion: Lis Kullenberg

Utskrift: Monica Pettersson & Viola Tellander

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice G. D. C. O'Connell, Chief Justice of the Supreme Court of the State of New South Wales" and "The Hon. Mr. Justice G. D. C. O'Connell, Chief Justice of the Supreme Court of the State of New South Wales".

FÖRFATTARNAS FÖRORD

Sedan 1984 har vi arbetat med att undersöka hur befolkningen utnyttjar de offentliga satsningarna på fritids- och kulturområdena. Medel till forskningsprojektet har bl a beviljats av Delegationen för social forskning, Fritid Stockholm, Kultur- och Fritid Västerås och Utrednings- och statistikkontoret i Stockholm.

Inom ramen för forskningsprojektet har vi i den s k vuxenstudien intervjuat 2 400 stockholmare och 1 000 västeråsare. Huvudresultaten från vuxenstudien redovisas under 1987 dels i skriften: OFFENTLIGA SATSNINGAR PÅ FRITIDS-OMRÅDET dels i en rad mindre rapporter (se bilaga 2).

Efter önskemål från bl a förvaltningarna väljer vi att också redovisa vissa delresultat i mindre skrifter. Den här rapporten om stockholmarnas deltagande i öppen verksamhet är en av dessa skrifter.

Ett stort antal personer har hjälpt till inom ramen för hela forskningsprojektet. Till alla dem ber vi att få framföra vårt varma tack. Det finns ett mindre antal personer som speciellt har hjälpt oss med den här skriften. Vi vill alltså framföra ett speciellt tack till våra kamrater i forskningsprojektet Åsa Claesson och Diana Pettersson. Vidare vill vi tacka Lizzie Hammarberg, Lis Kullenberg, Lars Mattsson, Lars Nordmark, Monica Pettersson och Viola Tellander.

Vi ansvarar gemensamt för skriften. En viss arbetsfördelning har dock skett vid utarbetningen av skriften. För uppläggningar av rapporten och formuleringar i skriften står Blomdahl. Databearbetningarna har Elofsson gjort.

Stockholm den 15 april 1987
Ulf Blomdahl och Stig Elofsson

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

2. The second part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

3. The third part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

4. The fourth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

5. The fifth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

6. The sixth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

7. The seventh part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

8. The eighth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

9. The ninth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

10. The tenth part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are listed in a single column, and the addresses are listed in a second column. The names are: [Illegible names]

Innehållsförteckning

	<u>Sid.</u>
Inledning	5
Hur stor del av befolkningen deltar i öppen verksamhet	6
Mäns och kvinnors deltagande i öppen verksamhet	7
Olika socialgruppers deltagande i öppen verksamhet	9
Olika åldrars deltagande i öppen verksamhet	12
Olika nationaliteters deltagande i öppen verksamhet	13
Deltagande i öppen verksamhet i olika stadsdelar	15
Vilka befolkningsgrupper är det som i liten utsträckning deltar i öppen verksamhet?	16
Har deltagandet i öppen verksamhet förändrats?	21
Avslutning	21
Not- och litteraturförteckning	22
Bil 1. Enskilda fritidsaktiviteter i grupper av fritidsaktiviteter	25
Bil. 2. Publicerade rapporter	

Inledning

Det finns tre fritidsaktiviteter som startats bl a för att förebygga sociala problem. Dessa tre verksamheter är fritidsgård, parklek och pensionärernas fritidsverksamhet.

Ungdomsgårdarna/Fritidsgårdarna startades i slutet av 1930-talet för att de föreningslösa ungdomarna som i vissa fall drog runt på gator och torg skulle ha någonstans att vara. Genom att starta ungdomsgårdarna hoppades de förtroendevalda att våld och brottslighet i ungdomsgruppen skulle kunna motverkas (1). Efter Kungsgatekravallerna på 50-talet byggde staden ut gårdsverksamheten i förorterna. Hörtorgskravallerna på 60-talet fick bl a till följd att citylokaler för ungdomar öppnades. Under 1970-talet beslöt de förtroendevalda att gårdarna skulle öppnas för olika åldrar (2).

Parkleken startades också på 1930-talet. Parklekens existens har motiverats bl a utifrån argumentet att den "utgör värdefull förebyggande barn- och ungdomsverksamhet" (3). Under 1970-talet fick även parkleken till mål att arbeta med alla åldrar (4).

Pensionärernas fritidsverksamhet inrättades bl a för att pensionärer inte skulle bli socialt isolerade. Under senare år har också förtidspensionerade börjat besöka denna verksamhet (5).

Gemensamt för dessa tre verksamheter är att de är öppna.

Karakteristika för en öppen verksamhet är:

- besökarna kan komma och gå när de vill
- besökarna behöver inte anmäla i förväg när de vill delta
- besökarna kan välja att antingen sitta och prata eller delta i någon aktivitet
- deltagaravgiften är liten eller ingen.

Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och fritidsförvaltningarna i Stockholm och Västerås har tillsammans genomfört en stor undersökning av den vuxna befolkningens fritidsvanor. 2.400 stockholmare i åldrarna mellan 16 och 75 år har intervjuats. Bortfallen i studien är 18%. Dessutom har vi intervjuat 1 000 västeråsare. Där är bortfallet 14%. Huvudresultaten från vår studie redovisas i en separat rapport och i en rad mindre skrifter (6).

Hur stor del av befolkningen deltar i öppen verksamhet?

Under de senaste 12 månaderna har 23% av stockholmarna besökt öppen verksamhet. I Västerås är motsvarande siffra 29%.

Det är 11% av stockholmarna och 8% av västeråsarna som besökt öppen verksamhet minst 1 gång i månaden.

4% av stockholmarna och 2% av västeråsarna har besökt öppen verksamhet minst 1 gång i veckan.

Det är 2% av stockholmarna och 1% av västeråsarna som besökt öppen verksamhet minst 3 gånger i veckan.

Hur stor del av alla besök i öppen verksamhet under ett år står de mest aktiva besökarna för? I tabell 1 ger vi svar på den frågan.

Tabell 1 ÖPPEN VERKSAMHET.
Aktivitetstillfällenas fördelning på olika befolkningsgrupper.

Antal aktivitetstillfällena under året	STOCKHOLM		VÄSTERÅS	
	Alla		Alla	
	I %	A %	I %	A %
0-	77	-	71	-
1- 4	9	3	15	8
5-26	7	15	9	26
27-	7	82	5	66

I = Individer

A = Aktivitetstillfällena

Vi kan konstatera att en liten del av de vuxna stockholmarna står för huvuddelen av alla aktivitetstillfällena i öppen verksamhet under ett år. I Stockholm står de 7% mest aktiva av befolkningen för hela 82% av alla aktivitetstillfällena. I Västerås står de 5% mest aktiva för 66% av alla aktivitetstillfällena.

Mäns och kvinnors deltagande i öppen verksamhet

I tabell 2 presenteras hur aktivitetstillfällena i öppen verksamhet fördelar sig på män och kvinnor.

Tabell 2 ÖPPEN VERKSAMHET.
Aktivitetstillfällenas fördelning bland män och kvinnor.

Antal aktivitetstillfällena under året	STOCKHOLM				VÄSTERÅS			
	Kvinnor		Män		Kvinnor		Män	
	I %	A %	I %	A %	I %	A %	I %	A %
0	76	-	78	-	72	-	70	-
1- 4	9	3	8	3	14	9	16	8
5-26	8	15	7	15	10	35	9	19
27-	7	82	7	82	4	56	5	73
Totalt	53,5	55,0	46,5	45,0	51,1	44,5	48,9	55,5

Vi kan konstatera att 24 av stockholmskvinnorna och 22% stockholmsmännen har besökt öppen verksamhet under de senaste 12 månaderna. I Västerås har 28% av kvinnorna och 30% av männen besökt öppen verksamhet under senaste året.

Vi kan också konstatera att kvinnorna i Stockholm är något aktivare i öppen verksamhet än männen. I Västerås råder det motsatta förhållandet.

I tabellerna 3 och 4 visar vi i vilken utsträckning som män och kvinnor deltar i de enskilda verksamheter som ingår i öppen verksamhet.

Tabell 3 Mäns och kvinnors utnyttjande av öppen verksamhet. Andelar i %. Stockholm.

	Män	Kvinnor
Fritidsgård (minst 1 gång under året)	13	7
Fritidsgård > 10 ggr/år	6	2
Parklek (minst 1 gång under året)	9	15
Parklek > 10 ggr/år	3	7
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 1 gång under året)	5	5
Pensionärernas fritidsverksamhet > 10 ggr/år	2	2

Tabell 4 Mäns och kvinnors utnyttjande av öppen verksamhet. Andelar i %. Västerås.

	Män	Kvinnor
Fritidsgård /fritidspark (minst 1 gång/år)	27	24
Fritidsgård/fritidspark > 10 ggr/år	7	7
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 1 gång/år)	4	7
Penionärernas fritidsverksamhet > 10 ggr/år	1	2

Vi kan konstatera att männen dominerar både bland dem som i Stockholm besöker fritidsgård någon gång och ofta. I parkleken råder det motsatta förhållandet. Det är jämn könsfördelning bland dem som i Stockholm besöker pensionärernas fritidsverksamhet.

I Västerås är det jämn könsfördelning bland dem som besöker fritidsgård/fritidspark.

Olika socialgruppers deltagande i öppen verksamhet.

Besöker de olika socialgrupperna öppen verksamhet i samma utsträckning (7). I tabell 5 presenteras svaret på frågan.

Vi kan konstatera att det är många fler i socialgrupp 1 än i socialgrupp 3 som inte deltar i öppen verksamhet. Socialgrupp 3 står för en mycket större andel av aktivitetstillfällena än vad den skulle göra om alla tre socialgrupperna var lika aktiva i öppen verksamhet.

Tabell 5 ÖPPEN VERKSAMHET.
Aktivitetstillfällenas fördelning på olika socialgrupper.

Antal aktivi- tets- till- fällen under året	S T O C K H O L M						V Ä S T E R A S					
	Socialgrupp I		Socialgrupp II		Socialgrupp III		Socialgrupp I		Socialgrupp II		Socialgrupp III	
	I	A	I	A	I	A	I	A	I	A	I	A
0	86	-	81	-	70	-	80	-	73	-	68	-
1-4	7	7	8	4	11	3	10	11	17	16	15	6
5-26	4	26	6	17	9	12	8	46	8	35	11	25
27-	3	67	5	79	10	85	2	43	2	49	6	69
	(14,8)	(5,2)	(42,6)	(30,8)	(42,6)	(64,1)	(9,9)	(4,8)	(34,0)	(18,0)	(56,1)	(68,9)

I = Individer
A = Aktivitetstillfällen

I tabell 6 och 7 visar vi i vilken utsträckning de tre olika socialgrupperna deltar i de tre enskilda aktiviteter som ingår i öppen verksamhet.

Vi kan konstatera att andelen personer i socialgrupp 3 som besökt fritidsgård, parklek och pensionärernas fritidsverksamhet är större än andelen personer i de båda andra socialgrupperna.

Tabell 6 Olika socialgruppers deltagande i öppen verksamhet. Andelar i %. Stockholm.

	S 1	S 2	S 3
Fritidsgård (minst 1 gång/år)	3	7	16
Fritidsgård (minst 20 ggr/år)	0	1	4
Fritidsgård (minst 50 ggr/år)	0	1	3
Parklek (minst 1 gång/år)	10	10	16
Parklek (minst 20 ggr/år)	2	3	5
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 1 gång/år)	2	5	5
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 20 ggr/år)	1	1	1

Tabell 7 Olika socialgruppers deltagande i öppen verksamhet. Andelar i %. Västerås.

	S 1	S 2	S 3
Fritidsgård/fritidspark (minst 1 gång/år)	20	23	27
Fritidsgård/fritidspark (minst 20 ggr/år)	2	1	6
Fritidsgård/fritidspark (minst 50 ggr/år)	0	1	2
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 1 gång/år)	2	4	7
Pensionärernas fritidsverksamhet (minst 20 ggr/år)	0	0	1

Olika åldrars deltagande i öppen verksamhet

I tabellerna 8 och 9 framgår hur stor andel av invånarna i olika åldersgrupper i de båda städerna som deltagit i gårdsverksamhet, parkleksverksamhet och pensionärsverksamhet.

Tabell 8 Andelen personer i olika åldersgrupper som under de senaste 12 månaderna deltagit i öppen verksamhet. %. Stockholm.

	15-24	25-39	40-49	50-64	65-75 år
Fritidsgård	27	9	7	4	1
Parklek	15	22	12	3	2
Pensionärernas fritidsverksamhet	1	3	1	5	22
Totalt	34	28	17	10	24

Tabell 9 Andelen personer i olika åldersgrupper som under de senaste 12 månaderna deltagit i öppen verksamhet. %. Västerås.

	15-24	25-39	40-49	50-64	65-75 år
Fritidsgård/-fritidspark	38	28	19	21	14
Pensionärernas fritidsverksamhet	3	3	2	4	23
Totalt	41	30	20	24	30

Vi kan konstatera att fritidsgårdarna i Stockholm i störst utsträckning i vuxengruppen besöks av åldersgruppen 15-24 år (8). Parkleken i Stockholm besöks i störst utsträckning i vuxengruppen av personer i åldersgruppen 25-39 år. Det är framförallt hemarbetande föräldrar i denna åldersgrupp som tillsammans med sina småbarn besöker parkleken (9). Pensionärernas fritidsverksamhet besöks självklart i störst utsträckning av dem som är ålderspensionärer. En ganska stor del av övriga besökare i denna verksamhet är sjuk- och förtidspensionerad.

Fritidsgårdarna/fritidsparkerna i Västerås besöks i störst utsträckning av den yngsta åldersgruppen och i minst utsträckning av den äldsta åldersgruppen.

Det bör dock observeras att fritidsgårdarna/fritidsparkerna i Västerås i betydligt större utsträckning än fritidsgårdarna i Stockholm når de äldre åldersgrupperna.

Olika nationaliteters deltagande i öppen verksamhet

Besöker invandrare öppen verksamhet i samma utsträckning som svenskar (10,11)? I tabellerna 10 och 11 ger vi svaret på frågan.

Tabell 10 Andelen svenska medborgare sedan födseln, naturaliserade, finska medborgare och turkiska medborgare som under de senaste 12 månaderna besökt öppen verksamhet. % Stockholm.

	Svenska medborgare sedan födseln		Naturaliserade		Finska medborgare		Turkiska medborgare	
	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång
Fritidsgård	8	1	10	4	14	2	20	15
Parklek	11	3	12	4	20	8	27	8
Pensionärer- nas fritids- verksamhet	5	1	8	2	1	0	4	1
Totalt	21	5	24	10	29	10	50	25

Tabell 11 Andelen svenska medborgare sedan födseln, naturaliserade, finska medborgare och turkiska medborgare som under de senaste 12 månaderna besökt öppen verksamhet. v. Västerås.

	Svenska medborgare sedan födseln		Naturaliserade		Finska medborgare		Turkiska medborgare	
	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång	Någon gång	Ofta gång
Fritidsgård/fritidspark	23	3	17	2	33	9	54	15
Pensionärernas fritidsverksamhet	6	1	2	0	2	1	5	0
Totalt	28	3	19	2	34	10	54	15

Vi kan konstatera att de turkiska och finska medborgarna besöker fritidsgård och parklek i större utsträckning än infödda svenska medborgare.

Deltagande i öppen verksamhet i olika stadsdelar

Hur stor andel av befolkningen i de olika stadsdelarna besöker öppen verksamhet? I tabellerna 12 och 13 ger vi svar på frågan.

Tabell 12 Andelen personer i olika stadsdelar som besökt öppen verksamhet någon gång och ofta under de senaste 12 månaderna. %.
Stockholm.

	Fritidsgård		Parklek		Pensionärernas fritidsverksamhet		Totalt	
	Besökt	Besökt ofta	Besökt	Besökt ofta	Besökt	Besökt ofta	Besökt	Besökt ofta
Skärholmen	15	2	15	4	5	1	28	8
Årsta	5	1	9	2	9	3	21	6
Innerstaden	5	1	9	3	4	1	16	6
Bromma	5	0	8	1	2	1	13	2
Tensta	16	6	18	5	5	0	32	12

Tabell 13. Andelen personer i olika stadsdelar som besökt öppen verksamhet någon gång och ofta under de senaste 12 månaderna. %.
Västerås.

	Fritidsgård/-fritidspark		Pensionärernas fritidsverksamhet		Totalt	
	Besökt	Besökt ofta	Besökt	Besökt ofta	Besökt	Besökt ofta
Centrala delarna	22	2	9	2	30	4
Bäckby	31	5	6	1	35	5
Tillberga	22	2	4	1	24	2
Hamre	17	2	5	0	21	2

Vi kan se att invånarna i Skärholmen och Tensta besöker fritidsgård och parklek i större utsträckning än invånarna i de övriga stadsdelarna. Pensionärernas fritidsverksamhet besöks i störst utsträckning av befolkningen i Arsta.

Invånarna i Bäckby besöker fritidsgård/fritidspark i större utsträckning än invånarna i de andra stadsdelarna i Västerås. Pensionärernas fritidsverksamhet utnyttjas i störst utsträckning i Västerås av de som bor i centrala delarna.

Vilka befolkningsgrupper är det som i liten utsträckning deltar i öppen verksamhet?

I den fritidspolitiska debatten framförs ofta påståenden om vilka grupper som är missgynnade av fritidsutbudet t ex handikappade, skiftarbetande och arbetslösa. I tabell 14 prövar vi i vilken utsträckning några av dessa påståenden är riktiga. När åldersskillnaderna mellan jämförelsegrupperna är stor kontrollerar vi för ålder (12) (13). I något fall kontrollerar vi också jämförelsegruppernas sociala sammansättning.

Tabell 14 Olika befolkningsgruppers deltagande i öppen verksamhet. Andelar i %.

	STOCKHOLM		VÄSTERÅS	
	Deltagit	Deltagit ofta	Deltagit	Deltagit ofta
<u>15-39 år</u>				
Frisk	29	10	35	7
Handikapp (lätt)	37	13	34	5
Handikapp (svårt)	35	10	37	4
<u>40-64 år</u>				
Frisk	13	2	21	2
Handikapp (lätt)	15	3	26	2
Handikapp (svårt)	14	3	17	2
<u>65-75 år</u>				
Frisk	20	8	25	5
Handikapp (lätt)	32	9	29	2
Handikapp (svårt)	18	8	44	19
Skiftarbete/kvällsarbete	22	6	30	2
Arbete dagtid	20	6	23	2
Socialklass 1 (14)	14	8	21	2
Socialklass 5	28	9	31	2
<u>40-49 år</u>				
Sjuk/förtidspensionär	(25)	(0)	18	1
Förvärsarbetande >30 tim	9	2	18	2
<u>50-64 år</u>				
Sjuk/förtidspensionär	17	5	24	3
Förvärsarbetande >30 tim	9	2	26	2
Arbetslösa	24	6	35	7
Förvärsarbetande >30 tim	20	6	25	2

Fortsättning på tabell 14 Olika befolkningsgruppers deltagande i öppen verksamhet.
Andelar i %.

	STOCKHOLM		VÄSTERÅS	
	Deltagit	Deltagit ofta	Deltagit	Deltagit ofta
<u>Socialgrupp 3</u>				
Arbetslösa	19	4	36	11
Förvärsarbetande > 30 tim	29	10	27	4
<u>Socialgrupp 3</u>				
Turkiska kvinnor	43	19	-	-
Svenska kvinnor	28	8	-	-
Hyseslägenhet	26	9	31	6
Villa/Radhus	18	4	27	3
Inga ekonomiska resurser ⁽¹⁵⁾	27	11	29	0
Alla ekonomiska resurser	16	4	29	1
Arbete i offentlig tjänst	26	8	31	4
Arbete i privat tjänst	18	5	25	3
Kontantmarginal ⁽¹⁶⁾	20	6	28	4
Ej kontantmarginal	30	10	31	6
Socialt isolerad	18	5	26	3
Social förankring	33	13	34	8
Rest på semester	23	7	30	5
Ej rest på semester	22	8	23	3
Bil	22	7	27	4
Ej bil	25	8	35	7
<u>15-30 år</u>				
Studerande	39	15	45	17
Ej studerande (arbetande)	31	9	32	5
Ej studerande (totalt)	29	9	34	6

Vi kan se att de som har handikapp deltar i lika stor eller större utsträckning i öppen verksamhet i alla åldersgrupper än de som ej är handikappade.

De skiftsarbetande deltar i minst lika stor utsträckning som de som arbetar dagtid i öppen verksamhet.

I Stockholm deltar de sjuk- och förtidspensionerade i öppen verksamhet i större utsträckning än de som förvärvsarbetar. I Västerås är det ingen skillnad mellan dessa två grupper deltagande i öppen verksamhet.

De arbetslösa i socialgrupp 3 deltar i något mindre utsträckning i öppen verksamhet än de yrkesarbetande i samma socialgrupp. I Västerås råder det motsatta förhållandet.

Turkiska kvinnor i socialgrupp 3 deltar i betydligt större utsträckning i öppen verksamhet än svenska kvinnor i samma socialgrupp.

De som bor i hyreslägenhet deltar i öppen verksamhet i större utsträckning än de som bor i villa/radhus.

De som i Stockholm inte har några ekonomiska resurser deltar i betydligt större utsträckning i öppen verksamhet än de som har alla ekonomiska resurser. I Västerås är det ingen skillnad mellan dessa två grupper.

Har man kontantmarginal (man kan skaffa fram 10.000 kronor på en vecka) deltar man i mindre utsträckning i öppen verksamhet än om man inte har det.

De socialt isolerade deltar i mindre utsträckning i öppen verksamhet än de som är socialt förankrade.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att öppen verksamhet inte systematiskt missgynnar grupper som i den fritidspolitiska debatten påståtts vara missgynnade. Det är snarare så att de grupper som påståtts vara missgynnade är överrepresenterade i öppen verksamhet.

För att finna grupper som i extremt liten respektive stor utsträckning besöker öppen verksamhet kombinerar vi i tabell 15 flera variabler.

Tabell 15 Olika befolkningsgruppers deltagande i öppen verksamhet. Andelar i %.

	STOCKHOLM		VÄSTERÅS	
	Deltagit	Deltagit ofta	Deltagit	Deltagit ofta
Arbetslösa och handikapp (svårt)	20	6	30	4
Arbete och frisk	33	5	25	2
Pensionär och uppväxt i glesbygd med handikapp (svårt)	30	13	-	-
Ung uppväxt i storstad och frisk	32	10	49	8
Socialt isolerad i hyreshus utan kontantmarginal	25	7	23	4
Personer med stort socialt umgänge i radhus/villa med kontantmarginal	22	10	25	2
Ung i socialklass 1	(0)	(0)	-	-
Gammal och socialklass 5	29	7	29	9
Arbetslös eller handikapp samt socialt isolerad	12	4	28	0
Arbete > 30 tim/vecka och socialt förankrad	29	14	23	3

Det kan konstateras att skillnaderna mellan olika gruppers deltagande i öppen verksamhet inte ökar när vi kombinerar flera variabler.

När vi kombinerar flera bakgrundsvariabler för deltagande i t ex kulturverksamhet och deltagande i idrottsföreningar får vi däremot stora skillnader (17). Det är enbart när vi jämför den som är ung och tillhör socialklass 1 och den som är gammal och tillhör socialklass 5 som vi får stora skillnader i deltagande när det gäller öppen verksamhet.

Har deltagandet i öppen verksamhet förändrats?

Är det fler eller färre personer idag jämfört med tidigare som deltar i öppen verksamhet? Är skillnaderna mellan mäns och kvinnors deltagande i öppen verksamhet större eller mindre idag än för t ex 10 år sedan.

Det måste tyvärr konstateras att det tidigare inte finns några studier om den vuxna befolkningens utnyttjande av fritidsgård, parklek och pensionärernas fritidsverksamhet. Vi kan därför inte ge några svar på ovanstående frågor.

Avslutning

Budgetdepartementet påstod i en utredning 1982 att alla slags offentligt drivna eller understödda fritids- och kulturaktiviteter i störst utsträckning utnyttjades av personer med hög utbildning, höga inkomster och god yrkesställning (18).

Vi kan nu konstatera att budgetdepartementet inte hade rätt. Fritidsgårdar, parklekar och pensionärernas fritidsverksamhet utnyttjas i störst utsträckning av personer med små ekonomiska resurser.

Vi ser också att den öppna verksamheten i störst utsträckning attraherar grupper som i övrigt anses vara missgynnade (19).

Not- och litteraturförteckning

1. Se t ex Blomdahl, U, Social reproduktion. Studier av sociala reproduktionsformers uppkomst och utveckling genom socialpolitik och fritidspolitik, 1977, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.
Olson, H-E, Från hemgård till ungdomsgård, 1981, RSFH:s förlag, och Staten och ungdomens fritid, 1985. Avhandlingsutkast vid Statsvetenskapliga institutionen i Uppsala.
2. Socialförvaltningens fritidsavdelning, Riktlinjer för fritidsgårdarna i Stockholm, 1978.
3. Gatunämndens parklekskommitté, Utredning med förslag beträffande parklekens organisation och utbyggnad i Stockholm, 1963, Gatunämnden i Stockholm.
4. Parkleksutredningen, Mål och innehåll i parkleken, 1972, Park- och idrottsnämnden.
5. Huvuddelen av de som är i åldrarna mellan 1565 år och besöker pensionärernas fritidsverksamhet är sjuk- och förtidspensionärer.
6. Blomdahl/Elofsson, OFFENTLIGA SATSNINGAR PÅ FRITIDS OCH KULTUROMRÅDET. EN STUDIE AV DEN VUXNA BEFOLKNINGEN, 1987, Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholm universitet.
Blomdahl/Elofsson, Stockholmsarnas föreningsvanor. En studie av den vuxna befolkningen, 1987, Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.
Blomdahl/Elofsson, Stockholmsarnas och Västeråsarnas utnyttjande av de offentliga satsningarna på kulturområdet, En studie av den vuxna befolkningen, 1987, Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.
Blomdahl/Elofsson, Stockholmsarnas och Västeråsarnas utnyttjande av idrotts- och motionsanläggningar, 1987, Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.
Blomdahl/Elofsson, Stockholmsarnas och Västeråsarnas utnyttjande av Parker och Grönområden. En studie av den vuxna befolkningen, 1987, Fritid Stockholm och

sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Åskådare vid idrottstävlingar. En studie av den vuxna befolkningen, 1987**, Fritid Stockholm och Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

7. Till socialgrupp 1 förs högre tjänstemän och fria yrkersutövare (54-60) + företagare som inte är enmansföretagare (77-78) + de som studerar på minst 3-åriga linjer på högskolan. Till socialgrupp 2 förs tjänstemän på mellannivå (44-46) och tjänstemän på lägre nivå (33-36) + studerande på högskolelinjer som är kortare än tre år samt de som går teoretiska linjer på gymnasiet. Till socialgrupp 2 förs också enmansföretagare (76). Till socialgrupp 3 förs facklärd arbetare (21-22) och icke facklärd arbetare (11-12). Till socialgrupp 3 förs också de som går på praktiska linjer på gymnasiet och de som bedriver grundskolestudier.
8. Vid direktstudier på gårdarna i Stockholm finner vi att 56% av besökarna är under 16 år. Under 17 år är 70% av besökarna. Se Henricson/Pettersson, **FRITIDSGÅRDAR I STOCKHOLM** inför ett försök med gårdsdemokrati, 1987, Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.
9. Vid direktstudier på parklekarna finner vi att 73% av de individuella besökarna är under 16 år. Se Pettersson, D, **Besökare i parklek - en beskrivning inför flickprojektet**, 1985, Fritid Stockholm. och Claesson/-Blomdahl, **Plickor i parklek - en utvärdering**, 1987, Fritid Stockholm.
10. För att få tillräckligt många turkiska och finska medborgare har vi gjort ett extraurval.
11. Med naturaliserade avses de som blivit svenska medborgare.
12. Det är alltså viktigt att observera att de svårt handikappade är betydligt äldre än de friska. Jämför man de handikappades fritidsvanor med de friska är det risk att man enbart visar upp hur fritidsvanorna varierar med åldern.
13. När antalet intervjuade understiger 20 redovisar vi inga resultat.
14. Socialgrupp 1 = socialklass 1. Socialklass 5 = Icke yrkesutbildade arbetare (11+12).

15. Den grupp som inte enligt vår definition har några ekonomiska resurser består av dem som bor i hyreshus och som inte har båt och sommarstuga och som inte har gjort semesterresa och dessutom inte kan skaffa fram 10.000 kronor på en vecka. De som har alla ekonomiska resurser bor i villa, har båt och sommarstuga samt har gjort semesterresa. Dessutom kan de skaffa fram 10.000 kronor på en vecka.
16. De som har kontantmarginal kan skaffa fram 10.000 kronor på en vecka.
17. Se Blomdahl/Elofsson, Stockholmarnas och Västeråsarnas utnyttjande av de offentliga satsningarna på kulturområdet och Stockholmarnas föreningsvanor.
18. Budgetdepartementet, OFFENTLIGA TJÄNSTER PÅ FRITIDS-, IDROTTS- OCH KULTUROMRÅDEN. Ds B 1982:10.
19. I ett annat sammanhang ska vi försöka finna förklaringsmodeller till att grupper som anses missgynnade är överrepresenterade i öppen verksamhet.

Bilaga 1

Tabell Indelning av fritidsaktiviteter i grupper

STOCKHOLM

Idrotts- och motionsanläggningar

Simhall, idrottshall/gymnastiksal, iordningställt motionsspår/skidspår, konstfrusen isbana/spolad isbana, idrottsplats/fotbollsplan/tennisbana, motionsanläggning.

Askådare vid idrottstävling

Stadion, Johanneshov. Söderstadion, Eriksdalshallen, annan idrottsanläggning i Stockholm.

Öppen verksamhet

Fritidsgård, parklek, pensionärernas fritidsverksamhet.

Parker och grönområden

Parker, strandpromenader, grönområden/friluftsområden, friluftsgård, iordningställt strandbad/utomhusbassäng.

Idrotts- och friluftsföreningar

Annan förening

Packförening, politiskt parti/sammanslutning, nykterhetsförening, religiös förening/sammanslutning, Konsumförening/annan konsumentförening, invandrarförening, pensionärsförening, föräldraförening, hyresgästförening/kontaktkommitté, bostadsrättsförening/villaförening/byggförening o dyl, lokal intressegrupp/miljögrupp/aktionsgrupp, övriga föreningar.

Kulturverksamhet

Bibliotek, Kulturhuset i City, Operan, Stadsteatern, Dramaten, Parkteaterns uteföreställningar, andra teaterföreställningar, Stadsmuséet, övriga museer, Konserthuset, andra konserter, Liljevalchs konsthall, andra konsthallar, studiecirklar.

VÄSTERÅS

Idrotts- och motionsanläggningar

Simhall, idrottshall/gymnastiksal, iordningställt motionsspår/skidspår, konstfrusen isbana/spolad isbana, idrottsplats/fotbollsplan/tennisbana, golfbana, ridanläggning, iordningställd skidbacke, skjutbana, minigolfbana.

Askådare vid idrottstävling

Rocklunda, Arosvallen, Idrottshallen, Lögårdengen/Kristiansborgsbadet, annan idrottsanläggning i Västerås.

Öppen verksamhet

Fritidsgård/fritidspark, pensionärernas fritidsverksamhet.

Parker och grönområden

Parker, strandpromenader, grönområden/friluftsområden, vandringsleder, iordningställt strandbad/utomhusbassäng, friluftsgård.

Idrotts- och friluftsföreningar

Kulturverksamhet

Bibliotek, Folkets Hus, Folkets Park, Teaterhuset/Västerås teater, andra teaterföreställningar, Konserternsalen, andra konserter, Konstmuséet, Länsmuséet, övriga museer, studiecirklar.

PUBLICERADE FORSKNINGSRAPPORTER

- Blomdahl, U. **ERFARENHETSVERKSTAN.**
En utvärdering.
1984 (40 kr)
- Blomdahl, U. **GYNNAR DE OFFENTLIGA SATSNINGARNA
PÅ FRITIDSOMRÅDET DE REDAN GYNNADE ?**
En granskning av budgetdepartementets utredning
i frågan m.m.
1985 (15 kr)
- Blomdahl/Elofsson **FRITIDSAKTIVITETERNAS KUMULATIVITET.**
En prövning av en generell hypotes.
(I rapporten undersöks om de ungdomar som är
aktiva på ett fritidsområde också är aktivast på
andra fritidsområden. Kan det alltså vara så att
de som är aktiva i föreningslivet också är gårds-
besökare i större utsträckning än de som inte är
aktiva i föreningslivet)
1985 (30 kr)
- Pettersson, D. **VI BESTÄMMER TILLSAMMANS.**
En utvärdering av gårdskooperativet i Navestad.
1985 (30 kr)
Beställes från Norrköpings fritidsförvaltning
tel: 011/15 29 40
- Blomdahl, U. **DELTAR INVANDRARUNGDOMAR I FRITIDS- OCH
KULTURUTBUDET I MINDRE UTSTRÄCKNING ÄN
INFÖDDA SVENSKA UNGDOMAR ?**
En studie av stadsdelen Navestad i Norrköping.
1986 (15 kr)
Beställes från Norrköping fritidsförvaltning
tel: 011/15 29 40
- Blomdahl/Elofsson **VILKEN FRITIDSVERKSAMHET VILL STOCKHOL-
MARN OCH VÄSTERÅSARNAS KOMMUNERNA
SKA SATSA PÅ ?**
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)
- Blomdahl/Elofsson **UNGDOMAR - VÅLD - ORGANISERAD
FRITIDSVERKSAMHET i Socialstyrelsens
Va säger dom?-ungdomsforskarna.**
Beställes från Utbildningsproduktion
tel: 040/ 29 10 50

PUBLICERADE FORSKNINGSREDOVISNINGAR

- Blomdahl/Elofsson **FRITIDSMÖNSTER MED AVSEENDE PÅ KÖN
OCH SOCIALGRUPP.**
Resultatredovisning.
1985 (15 kr)
- Nordmark, L. **HUR MYCKET SATSAS PÅ 7-17-ÅRINGARS
KULTUR- OCH FRITIDSVERKSAMHET I VÄSTERÅS ?**
En jämförande studie med Stockholm.
1985 (gratis)
- Pettersson, D. **BESÖKARE I PARKLEKEN.**
En beskrivning inför flickprojektet.
1985 (15 kr)
- Blomdahl/Elofsson **STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
FRITIDSVANOR.**
En studie av Åldersgruppen 16-75 år.
Tabellbilaga.
1987 (15 kr)
- Karlsson, P. **NORRKÖPINGSELEVERNAS FRITIDSVANOR.**
1987 (30 kr)
Beställes från Norrköpings fritidsförvaltning
tel: 011/15 29 40
- Wennhall, J. **BARN OCH UNGDOM I FÖRENING.**
En undersökning av grundskoleelevers förenings-
aktivitet på tre bostadsområden- Bäckby, Hamre
och Viksäng- i Västerås.
1987 (15 kr)
Beställes från Västerås fritidsförvaltning
tel: 021/16 10 64

SMÅSKRIFTSSERIE

Blomdahl, U.

**VÄLFÄRDSMÄTNING INOM FRITIDS-
OCH REKREATIONSOMRÅDET.**
Presentation, granskning och diskussion.
1979 (15 kr)

Blomdahl/Elofsson

**STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
BIBLIOTEKSVANOR.**
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)

Blomdahl/Elofsson

**STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV ÖPPEN VERKSAMHET.**
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)

Blomdahl/Elofsson

**STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV IDROTTS- OCH MOTIONS-
ANLÄGGNINGARNA.**
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)

Blomdahl/Elofsson

**STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV PARKER OCH GRÖNOMRÅDEN.**
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)

Blomdahl/Elofsson

ÅSKÅDARE PÅ IDROTTSTÄVLINGAR.
En studie av den vuxna befolkningen.
1987 (15 kr)

Blomdahl, U.

**KAN BEFINTLIGA UNDERSÖKNINGAR ANVÄNDAS
ATT GÖRA UTSAGOR OM OFFENTLIGT RESURS-
UTNYTTJANDE PÅ FRITIDS- OCH KULTUROMRÅDET ?**
1987 (15 kr)

PUBLICERADE STUDENTUPPSATSER

BESÖKARE VID SKÄRHOLMENS SIM- OCH SPORSTALL

av Bergvall m.fl.
Fritidsledarutbildningen vid Tallkrogens fhsk, 1983

FRITIDSGÅRDSBESÖKARE I SÄTRA - en sociologisk studie

av Carlbring m.fl.
Sociologiska institutionen vid Sthlms Universitet, 1983

FRITIDSUNDERSÖKNINGAR BLAND ELEVER I SÄTRASKOLAN

av Hellström/Karlsson
Fritidsledarutbildningen vid Tallkrogens fhsk, 1983

PARKLEKEN - en studie av besökarna

av Majling/Sonebäck
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1984

VÅR TEATER - en studie av besökarna

av Sjöstrand/Sjöberg
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1984

VAD HÄNDER NÄR MAN LÄGGER NED EN CENTRUMGÅRD ?

av Lelf Elranson
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1985

POJKARS OCH FLICKORS LEK I PARKLEKEN

av Andersson/Lindberg
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1985

VILKA UNGDOMAR SPELAR ROCKMUSIK I GRUPP ?

En studie av medlemmar i Fryshusets musikförening
av Bogegård/Ekstrand
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1985

ELITFOTBOLLSPELARES FRITIDSVANOR

av Peter Östling
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1986

FLICKPROJEKTET I PARKLEKEN

En utvärdering ett år efter starten
av Johansson/Österberg
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1986

BARA EN JÄMFÖRELSE

En studie av utvecklingsstördas fritidsvanor jämfört med
Stockholmsungdomar
av Göransson/Berglund
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1986

INTEGRERING - SEGREGERING. Vad vill de handikappade ?

av Briland/Rehnberg
Fritidsledarutbildningen vid Årstagårdens fhsk, 1987

FRITIDSGÅRDAR I STOCKHOLM - inför ett försök med gårdsdemokrati

av Henricson/Pettersson
Sociologiska institutionen vid Sthlms Universitet, 1987
(15 kr)

PUBLICERADE FÖRVALTNINGSRAPPORTER

Birch, T.

PÅ VÄG MOT "FLICKOR I PARKLEK".
Fakta och reflektioner vid försöksverksamhetens start.
1985

Scott, S.
m. fl.

FRÅN CENTRUMGÅRD TILL SJÄLVSTYRANDE GRUPPER I GRANNSKAPET.
Rapport 1 / 1985

Rapport 2 / 1985

Rapport 3 / 1986

Prawitz, M.

PÅ VÄG MOT "GÅRDSDEMOKRATI".
Fakta och reflektioner.
Rapport 1: vid försöksverksamhetens start

Rapport 2: efter en termin

Rapport 3: efter två och en halv terminer

Rapport 4: efter fyra terminer

PUBLICERADE FÖRVALTNINGSRAPPORTER
FRÅN ANDRA KOMMUNER

Nordmark, L.

FRETTIDS- OCH KULTURVANOR I VÄSTERÅS.
Vuxenbefolkningen 16-75 år / Del 1
Beställes från Västerås fritidsförvaltning
tel: 021/ 16 10 64

FORSKNINGSRAPPORTER SOM KOMMER ATT PUBLICERAS

Blomdahl/Elofsson	VILKA FAKTORER FÖRKLARAR BARNNS
OCH UNGDOMS DELTAGANDE I FRITIDS-
UTBUDET.
(40 kr)
Pettersson/Blomdahl	INFÖR GÅRDSDEMOKRATIPROJEKTET.
En nollägesbeskrivning av 10 fritidsgårdar
i Stockholm.
(30 kr)
Blomdahl/Elofsson	OLIKA SOCIO-EKONOMISKA GRUPPERS
UTNYTTJANDE AV DET OFFENTLIGA UT-
BUDET PÅ FRITIDS- OCH KULTUROMRÅDET.
En studie av den vuxna befolkningen.
(50 kr)
Elofsson, S.	SEMESTERVANOR
(30 kr)
Claeson/Blomdahl	MANNEKÄNGUPPVISNING ELLER UTELEK.
En studie av ett flickprojekt.
(40 kr)
Blomdahl/Elofsson	GRUNDSKOLEELEVERS DELTAGANDE I
FÖRENINGSLIVET.
En jämförelse mellan åren 1972 och 1985
(30 kr)